

ΤΑΞΗ: Β' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Υπεύθυνη ομάδας Αρχαίων Ελληνικών: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΝΤΖΟΥΛΗ

Επιμέλεια διαγωνίσματος: ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΗΓΟΥΝΑΚΗΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1. Αριστοτέλης, Προτρεπτικός προς Θεμίωνα Α2,

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἢ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως.

Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσιν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστῆμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεραι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστιν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν μόνη ἢ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἢ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἢ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἣτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνης φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.

2. Ἐπίκουρος, Επιστολή στον Μενουκέα, 122

Μήτε νέος τις ὦν μελλέτω φιλοσοφεῖν, μήτε γέρον ὑπάρχων κοπιᾶτω φιλοσοφῶν· οὔτε γὰρ ἄωρος οὐδεὶς ἐστὶν οὔτε πάρωρος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαῖνον. Ὁ δὲ λέγων ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν ἢ παρεληλυθέναι τὴν ὥραν, ὁμοίως ἐστὶν τῷ λέγοντι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μήπω παρεῖναι τὴν ὥραν ἢ μηκέτι εἶναι. Ὅστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ καὶ γέροντι, τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν τῶν γεγονότων, τῷ δὲ ὅπως νέος ἅμα καὶ παλαιὸς ἦ διὰ τὴν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων. Μελετᾶν οὖν χρὴ τὰ ποιῶντα τὴν εὐδαιμονίαν, εἴπερ παρούσης μὲν αὐτῆς πάντα ἔχομεν, ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το απόσπασμα του διδαγμένου κειμένου. Να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν.

1. Κατά τον Αριστοτέλη ο άνθρωπος κάνει πάντα μόνο ορθή χρήση των οργάνων του.
2. Υπάρχουν επιστήμες βοηθητικές και επιστήμες καθοδηγητικές.
3. Δε θα πρέπει να υπάρχει εκ μέρους των ανθρώπων ενδιαφέρον για την αναζήτηση της ευδαιμονίας.

(Μονάδες 6)

A1.β

α) «δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα»: Πού αναφέρεται η αντωνυμία «ταῦτα»;

β) «εἶπερ παρούσης μὲν αὐτῆς πάντα ἔχομεν»: Πού αναφέρεται η αντωνυμία «αὐτῆς»;

(Μονάδες 4)

Μονάδες 10

B1. «Μῆτε νέος τις ὦν μελλέτω φιλοσοφεῖν, μήτε γέρων ὑπάρχων κοπιάτω φιλοσοφῶν· οὔτε γὰρ ἄωρος οὐδείς ἐστιν οὔτε πάρωρος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαῖνον. Ὁ δὲ λέγων ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν ἢ παρεληλυθέναι τὴν ὥραν, ὅμοιός ἐστιν τῷ λέγοντι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μήπω παρεῖναι τὴν ὥραν ἢ μηκέτι εἶναι»: Να παραθέσετε το επιχείρημα του Επίκουρου στο παραπάνω απόσπασμα για την αναγκαιότητα της φιλοσοφίας σε κάθε ηλικία. Πώς αντιλαμβάνεται την έννοια της «εὐδαιμονίας»;

Μονάδες 10

B2. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση την εισαγωγή του σχολικού βιβλίου:

1. Όλοι οι μαθητές του Σωκράτη ανήκαν στην δημοκρατική παράταξη.
2. Η καταδίκη του Σωκράτη σε θάνατο ψηφίστηκε από 300 δικαστές.
3. Ο Σωκράτης δε συμμετείχε σε μεγάλες θρησκευτικές τελετές.
4. Με την επαγωγική μέθοδο ο Σωκράτης προσπαθεί να οδηγηθεί σε απόλυτους ορισμούς εννοιών.
5. Ο Σωκράτης και οι σοφιστές χρησιμοποιούσαν την αμφισβήτηση με τον ίδιο τρόπο.

Μονάδες 10

B3. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α με τις ετυμολογικά συγγενείς τους από τη στήλη Β (5 λέξεις της στήλης Β περισεύουν).

Α	Β
<ol style="list-style-type: none"> 1. ἀναμάρτητον 2. διάξειν 3. παρεληλυθέναι 4. περιεχούσης 5. ἐπιτάττειν 	<ol style="list-style-type: none"> α. τάση β. ενότητα γ. αμαρτωλός δ. ισθμός ε. διαταγή στ. ουσιαστικό ζ. παραγωγή η. διαμαρτυρία θ. κατάσχεση ι. λαθραίος

Μονάδες 10

Β4. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Νικηφόρος Βλεμμίδης, «*Επιτομή Λογικής*», κεφ. Δ, σελ.20

Στο παρακάτω κείμενο του Βυζαντινού λογίου Νικηφόρου Βλεμμίδα (γεν.1197-θαν.1269) αναφέρονται περιληπτικά διάφοροι ορισμοί για τη φιλοσοφία που κατά καιρούς έχουν καταγραφεί.

«Πολλοί ορισμοί για τη φιλοσοφία παρουσιάζονται. Πρώτος είναι αυτός που λέει ότι φιλοσοφία είναι η γνώση των όντων και ότι ο φιλόσοφος θέλει να γνωρίζει τη φύση των όντων. Δεύτερος ορισμός είναι αυτός που λέει ότι φιλοσοφία είναι η γνώση των θεϊκών και ανθρωπίνων πραγμάτων. Επειδή τα όντα είναι φθαρτά ή άφθαρτα τα πιο πολύτιμα από τα άφθαρτα είναι τα θεϊκά και από τα φθαρτά τα ανθρώπινα. Τρίτος ορισμός για τη φιλοσοφία λέει ότι είναι ομοίωση με τον Θεό κατά το δυνατόν στον άνθρωπο. Γιατί ο Θεός κάνει δύο ενέργειες, αυτές που αφορούν τη γνώση των όντων, σύμφωνα με τις οποίες γνωρίζει τα πάντα για τα όντα και πριν γεννηθούν και τις προνοητικές, σύμφωνα με τις οποίες προνοεί για όλο τον κόσμο. Έτσι και ο φιλόσοφος γίνεται μελετητής όλων των όντων και γνωρίζει τα χαρακτηριστικά τους. Προνοεί και για τα κατώτερα. Μέσω της έρευνας διδάσκει την αλήθεια, μέσω της πρακτικής ρυθμίζει τα ήθη, νομοθετεί τα πρόποντα και κρίνει φροντίζοντας για το συμφέρον του πολίτη. Άλλος ορισμός ορίζει τη φιλοσοφία ως την ανώτερη τέχνη από τις τέχνες και την ανώτερη επιστήμη από τις επιστήμες. Επειδή όλες οι Τέχνες και οι Επιστήμες παίρνουν τις αρχές και τις βάσεις από τη Φιλοσοφία, αυτή γνωρίζει τα χαρακτηριστικά όλων».

Στο παράλληλο που δίνεται να εντοπίσετε **δύο** ομοιότητες με το δοθέν απόσπασμα του Αριστοτέλη από τον «Προτρεπτικό πρὸς Θεμισώνα».

Μονάδες 10

Γ.ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν Κύρου Ἀνάβασις 2.5.38-42

Μετά τον θάνατο του Κύρου γίνονται διαπραγματεύσεις ανάμεσα σε Ἕλληνες και Πέρσες. Ο Κλεάνωρ, εκ μέρους των Ἑλλήνων, και ο Αριαίος, εκ μέρους των Περσῶν, συζητοῦν σε έντονο ὕφος. Οι Ἕλληνες κατηγοροῦν τους πρώην συμμάχους τους, τον Αριαίο και τον Τισσαφέρνη, για τη στάση τους στον πόλεμο και τις παράλογες απαιτήσεις τους.

Μετά ταῦτα ἐξήλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου. Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπῶν ἐν κώμῃ τινὶ ξὺν ἄλλοις ἐπισιτιζομένοις. Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Αριαῖος τάδε. «Κλέαρχος μὲν, ὧ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθηκε. Προξένος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. Ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς πάντα τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· αὐτοῦ γὰρ εἶναί φησιν, ἐπέιπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου». Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· «ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Αριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τούς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ὤμνυτε ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες ξὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε;» ὁ δὲ Αριαῖος εἶπε· «Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντα, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς ξὺν τούτοις».

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ἔστησαν εἰς ἐπήκοον: ἐφτασαν σε απόσταση να ακούγονται

ἐπισιτιζομαι: προμηθεύομαι τρόφιμα

ἐπιορκῶ: αθετῶ ὄρκο

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να αποδώσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Μετά ταῦτα ἐξήλθον... Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος».

Μονάδες 20

Γ2. Πώς αντέδρασαν οι Ἕλληνες στα λεγόμενα του Αριαίου και τι τους απάντησε ο Αριαῖος στο τέλος;

Μονάδες 10

Γ3α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται:

στρατηγοί: την κλητική ενικού

κώμη: τη δοτική πληθυντικού

ἐξῆλθον: το β' ενικό προστακτικής ίδιου χρόνου και ίδιας φωνής.

κατήγγειλαν: τον ίδιο τύπο στον παρακείμενο.

ἐπιπορκῶν: το β' ενικό ευκτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή.

ἐγένετο: το γ' ενικό ευκτικής μέλλοντα.

(μονάδες 6)

Γ3β. « Ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ »: Να μεταφερθούν οι κλιτοί τύποι της παραπάνω πρότασης στον αντίθετο αριθμό.

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

Γ4α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις: Ὅρχομένιος - ἀπὸν-τάδε- πάντα- εἶναι - ἀνθρώπων.

(μονάδες 6)

Γ4β. «ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν»: Να αναγνωριστεί η δευτερεύουσα πρόταση (εἶδος, εισαγωγή, εκφορά, ρόλος).

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !!!

ΑΡΕΙΤΟΛΜΟ

Δάφνη - Αγ. Δημήτριος